

"KOL - HLIYA"

Beit Midrash for Torah and prayer

BET MIDRASH BET - YOSEF

BET MIDRASH OR - LAYSIM

KOLL STUDENTS LIBRARY

TORAH LESSON CLASS

CHARITY AND CHARITY FOUNDATION

Kiryat Ya'arim Street 32, Givat Zeev

"קול - אליה"

ע.ר 580726644
koleliya@gmail.com
רחוב קרית יערים 32
גבעת זאב

"קול אליה"

בית מדרש לתורה ותפילה

בית מדרש "בית - יוסף"

בית מדרש "אור - לישרים"

כולל אברכים אוצר הספרים

שיעורי תורה קרן צדקה וחסד

רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

"גם לנשמה מגיע אובדל"

פרשת תצווה שנת תשפ"ב

1. מדוע לא נזכר משה רבינו בפרשת תצווה?
2. מי מכין את נרות השבת, ומי מכין את נרות החנוכה? הוכח מפרשת השבוע!
3. כמה פרשות יש בתורה 'חמישים ושלוש' או 'חמישים וארבע'?
4. מדוע לא תיקנו לומר בכל יום את פרשת המנורה, כמו שתיקנו בשאר קרבנות?
5. איך קיימו מצות הדלקת נרות בבית המקדש הרי המנורה דלקה ארבעים שנה ברציפות?
6. שתי נשים המדליקות נרות שבת בבית אחד, האם מספיק שאחת מהם תוסיף שמן ותברך על כך? הוכח מפרשת השבוע!
7. האם היה לאהרן בנים נוספים חוץ מ"נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר"?
8. כהן בעל מום האם צריך להעלותו ראשון לתורה? הוכח מפרשת השבוע!
9. האם בגדי הכהונה חממו את הכהנים? וכן האם הכהנים היו חולים בחורף יותר משאר בני אדם?
10. האם היה מותר לכהן ללבוש את הציץ שלא בשעת עבודה? הוכח מפרשת השבוע!
11. מדוע במעיל של הכהן לא היה חיוב להניח ציצית הרי היה בגד של ארבע כנפות?
12. איך היה מותר לכהנים לישון על בגדיהם והרי אסור לישון על בגדים דקשה לשכחה?
13. האם היה מותר לשאול באורים ותומים בשבת?
14. מדוע היה אסור לשאול באורים ותומים בלילה?
15. האם בזמן "בית המקדש" ידעו מהמצאת הדפוס?
16. האם מותר להרהר בהקב"ה בבית הכיסא?
17. כהן גדול שנקרע לו אחת מבגדי הכהונה האם יכול לתופרו כדי שיחזרו לכשרותם?
18. אדם התורם כליה איזה עליו לתרום כליה ימנית או שמאלית?

**י"ל ע"י בית המדרש "בית יוסף" גבעת זאב
ניתן לקבל את העלון מידי שבוע בהודעה לווצאפ
052-8144488 יוסף ויצמן**

מדוע לא נזכר משה רבינו בפרשת תצווה?

את דבריו, וכותב ונגע זה מצוי מאוד אף בין היודעים, ובפרט אשר הנשים אשר למדו לקלל לאחרים וגם לבניהם היקרים ולעצמן, וגורמים אשר רעה תבא אליהם ולבניהם אשר ילדו.

וברבינו אפרים בפרשה כתב טעם אחר מדוע לא נזכר משה בפרשה: לפי שהיה לו למשה להיות כהן, וכשלא רצה ללכת בשליחות הקב"ה, עשה אהרן כהן גדול, לכך לא נזכר משה בפרשה זו שיש בה בגדי כהונה ונתנה לאהרן שנתרצה לילך בשליחותו.

עוד מובא: שלכן לא נזכר משה בפרשה, כיון שפרשת תצווה חלה בז' אדר, ובז' באדר נפטר משה, לכן אינו נזכר בפרשה, כך כותב הזוהר הקדוש (זוהר חדש חלק ג' דף רמ"ו ע"ב), וכן בדברי תורה להרה"ק ממנוקטאש (חלק ח' אות ל"ה), ובאמרי פנחס (חלק א' אות קכ"ט) הנדפס מחדש.

מי מכין את נרות השבת, ומי מכין את נרות החנוכה? הוכח מפרשת השבוע!

שמכל מקום האיש יתקן הנרות, והמשני"ב גם גן הביא את הדברים שם (סקי"ב).

אומרת הגמרא במסכת שבת (דף כג ע"ב) מובא אמר רב הונא הרגיל בנר הווין לן בניס תלמידי חכמים, ובפשוטו כוונת הגמרא על נר חנוכה.

רבנו חיים פלאגיי זצ"ל בספרו מועד לכל חי (סימן כז סעיף כה) כתב שכיון שסגולת נר חנוכה היא לבנים תלמידי חכמים, אם כן אף לאשה יש שייכות בסגולה הזו, ולכן היא תכין את השמן ואת הפתילות לבעלה שידליק. וכן הביא בקונטרס יהי אור (לכ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל בעל השפע חיים (עמוד ל) שכמו שמצאנו בשם האריז"ל שבערב שבת קודש יכין האיש לאשתו את הנרות להדלקה, נראה לי שהוא הדין בהדלקת נר חנוכה האשה תכין לבעלה הנרות.

נמה פרשות יש בתורה חמישים ושלוש או חמישים וארבע?

תרומה ותצווה נחשבים לפרשה אחת, משום שאמרו חז"ל כפי שמובא בזוהר הקדוש (פרשת פנחס דף רפו) וכן מובא בבעל הטורים (במקום) שאמר משה להקב"ה לאחר חטא העגל "וואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת", ולכן מתוך כל הפרשיות של חומש שמות הפרשה היחידה שלא מוזכר משה רבינו היא פרשת 'תצווה'.

ובהנהות ר"ש קאצנעלבוין בגמרא במסכת ברכות (דף לב ע"א מודפס בסוף ש"ס ווילנה) שכתב שאמנם לא הוזכר שמו של משה בצורה גלויה בפר' תצווה, אולם בצורה נסתרת הוא מוזכר, שבפרשה זו יש ק"א פסוקים, וכדי שלא יבלוט שיש פרשה שלמה מתוך החומש שמשה לא מוזכר שאין זה מכובד, לכן התחילו את הפרשה באות ו' ואתה תצווה, לרמז לנו שבאמת ב' פרשיות אלו פרשה אחת הם, ובחלק של פרשת תרומה הוא מוזכר בתחילת הפרשה.

והנה צריך לעיין מדוע דווקא במקום זה נשמט שמו של משה, ולא בחלק של פרשת תרומה בתחילת הציווי על המשכן? ועוד יש לעיין שהרי דבריו של משה שאמר 'מחני נא מספרך' היו אחר חטא העגל, ובסדר פרשיות התורה, פרשיות תרומה תצווה הן לפני חטא העגל? וצ"ע.

ולגבי הנקודה מתי הצטווה משה על מעשה המשכן עיין ברש"י (לא יח) שמעשה העגל קדם לציווי מלאכת המשכן ימים רבים. אולם הרמב"ן חולק על רש"י (רמב"ן בריש פרשת תרומה (כה א) וכן כותב הרמב"ן בריש פרשת וייקהל (לה א).

מדוע לא תיקנו לומר בכל יום את פרשת המנורה, כמו שתיקנו בשאר קרבנות?

בדברי מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן א' סעיף ה-ט) מובא שטוב לומר את פרשיות הקרבנות, ומפרט שם את כל סוגי הקרבנות ופרשיותיהם.

כותב בעל הטורים בפרשה בשם הזוהר לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, שמעשה שנולד משה אין סדר שלא הוזכר בה, והטעם משום שמשה אמר "מחני נא מספרך אשר כתבת" ואומרת הגמרא במסכת מכות (דף יא ע"א) קללת חכם אפילו על תנאי באה ונתקיים בזה. וכן כתב רבינו בחיי: קללת חכם אפילו על תנאי היא באה, מנא לן ממש, שאמר "מחני", ואף על פי שנתכפר להם עוון העגל, נמחה שמו מפרשת "ואתה תצווה" שלא נזכר שם שמו של משה כלל.

וכתב בש"ך על התורה: שמזה ניקח מוסר גדול שלא לקלל עצמו, כי אפילו משה רבינו ע"ה שמסר נפשו להצלת ישראל, ועם כל זה עשה רושם מה שלא נזכר שמו בפרשה זו, וזה רמז הכתוב ואתה תצווה את בני ישראל מה אירע לך באמירת ואם אין מחני, ותזהירם שלא יקללו עצמן כלל. והחיד"א בספרו דברים אחדים (דרוש י"ז) מביא

"וְאֵתָהּ תְצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֶלְיָךְ שָׁמֶן זֵיתִיךָ כְּתִית לְמָאוֹר הַהַעֲלֵת נֵר תְּמִיד" (כז כ).

כתב בעל הטורים: 'תצווה' בגימטרייה 'נשים צוה', רמז להדלקת הנר לנשים חובה בשבת.

והנה במשנה מסכת שבת (פ"ב מ"ו) שנינו על שלוש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנידה בחלה ובהדלקת הנר. ובתוספות רעק"א על המשניות (מסכת שבת אות ו) הקשה: מדוע לא כתוב 'ובנר' כמו שכתוב לגבי חלה, שלא נאמר בה 'ובהפרשת חלה'? ותירץ שהתנא בא לרמז למה שמובא בתיקוני זוהר שבעל הבית יתקן את הנרות, ואשתו תדליק, ולכן כתוב ובהדלקת הנר, שהיא רק מדליקה, אבל התיקון של הנרות לא מוטל עליה אלא על הבעל. וכן הביא המג"א (סימן רס"ג סעיף ז) בשם כתבים (שער הכוונות דף סא)

"וְאֵתָהּ תְצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֶלְיָךְ שָׁמֶן זֵיתִיךָ כְּתִית לְמָאוֹר הַהַעֲלֵת נֵר תְּמִיד" (כז כ).

בחז"ל לא מופיע סדר הפרשיות בשלמותן רק פרשיות אחדות, כגון בגמרא במסכת מגילה (דף כט ע"ב) נאמר: חל להיות בואתה תצווה, חל להיות בכי תשא בויקהל, בצו את אהרן.

אולם סיכום מספר פרשיות התורה מובא בחז"ל בזוהר (וייקהל דף רז:). ובתיקוני זוהר (תיקון יט דף לח) שיש בתורה חמישים ושלוש פרשיות, ועל זה נאמר בשיר השירים "גן נעול אחותי כלה" (ד יב). והחיד"א בספרו דבש לפי (מערכת פ' אות ג) הביא בשם ספר קדמון מכתב יד שסימנך (שמות לא, יח) לוחות 'אבן' גימטרייה 'גן'.

ובראשונים פירטו את סדר הפרשיות בשלימותן, ועיין רמב"ם סוף אהבה בסדר התפילות לכל השנה (ד"ה המפטיר בבניא) וכן באבודרהם (סדר הפרשיות וההפטרות), וכן בספר האשכול (סימן כא), וכן במחזור ויטרי (ח"ב הלכות ספר תורה סימן תקכ"ב).

וידועה הקושיה איך חז"ל נקטו שיש חמישים ושלוש פרשיות, הרי אם נספור את הפרשיות שלפנינו נמצא שיש חמישים וארבע פרשיות?

החיד"א בספרו דבש לפי (מערכת פ' אות ג) כותב: שפרשת 'ואתה תצווה' נחשבת פרשת אחת ביחד עם פרשת תרומה, והטעם שפרשת

"וְבַהֲעֲלֵת אֶהְרֹן אֶת הַנְּרוֹת בֵּין הָעֶרְבִים וְקִטְרֶנָּה קִטְרֶת תְּמִיד לְפָנַי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם" (ל ח).

לקרוא בכל יום גם את פרשת הנרות, מה טובו ומה יופיו ותבוא עליו ברכה, ע"כ.

בנו של החיד"א רבנו ניסים יצחק פלאגיי זצ"ל בספרו יפה ללב (או"ח סי' א' ס' י"ז) הביא את דברי אביו, ואחר כך כתב על זה עוד, שבספר שבט מוסר (פרק ל"א) כתב כי כל האומר מזמור למנצח בנגינות מזמור שיר, בצורת המנורה בכל יום בהנף החמה לא יקרה לו שום מקרה רע, וחשוב לפני הקב"ה כאילו הוא מדליק נרות בבית המקדש.

ועיין בספר אגרא דפרקא (אות קעב) שכתב: נראה לי בסגולה כשהאדם אינו מבין דבר בתורה יאמר פרשת המנורה בתורה, ויאירו עיניו, והמשכיל יבין.

איך קיימו מצות הדלקת נרות בבית המקדש הרי המנורה דלקה ארבעים שנה ברציפות?

להשתמש בשיירי השמן הנשאר בנר להדלקת יום נוסף, הא צריך לדשנו ולשרפו בבית הדשן.

אמנם בענייננו אין זה קשה, שכל הדין שצריך לדשנו הוא רק בנר שכבה, אבל בנר שלא כבה אין מצות דישון, והדברים מדויקים ברמב"ם שסיים בהלכה י"ב ונר שמצאו שלא כבה מתקנו. אבל אין צריך לדשנו, ואולי גם יש ליישב בזה את קושיית מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שגם בחנוכה הנר לא כבה, אלא נשאר דלוק.

אמנם בעיקר חידושו של האמרי אמת, שהיו מוסיפים שמן, וזה נחשב להדלקה, מצינו בזה מחלוקת הפוסקים, שבאבני נזר (או"ח סימן תקד אות ב) כתב, שיש דברים שחייבים עליהם בשבת משום מבעיר, כגון המוסיף שמן לנר דולק או המטה את פתילת הנר כמבואר בגמרא שבת (דף יב ע"א), אולם על אף שנחשב למבעיר אינו נקרא הדלקה, והמוסיף שמן לנר נחשב רק למבעיר את הנר אך לא למדליק, ולכן במקום שיש מצות הדלקה כמו בבית המקדש שיש מצוה להדליק את המנורה עד שתהא עולה מאיליה, או בנר חנוכה שהדלקה עושה מצוה, צריך שהנר ידלוק מכח ההדלקה הראשונה, ואם דולק מחמת שהוסיף שמן או מחמת שהטה את הנר, הרי הנר דולק מחמת ההבערה שעשה ולא מחמת ההדלקה הראשונה ולא קיים מצות הדלקה.

אמנם בהתעוררות תשובה (ח"ב סימן לד) מסתפק כאשר יו"ט חל בערב שבת, ואין לו נר להדליק לכבוד שבת, ויש לו רק נר שכבר דולק, אם יכול להוסיף שמן בתוך הנר ולברך על ההוספה להדליק נר של שבת, וכתב שלכאורה אפשר לברך על זה כמבואר בביצה (שם) שהמוסיף שמן לנר חייב משום מבעיר, אך יש להסתפק באופן שכבר יש שמן לכל הלילה אם גם בזה יכול לברך, וכתב שהתנוס' (שם ד"ה המסתפק) כתבו שלכן אסור להוציא בשבת שמן מנר דולק, כיון שכשמוציא השמן מכהה את אורו ונחשב כמכבה. ולפי זה גם כשמוסיף שמן הרי הוא מוסיף אור קצת, ויש סברא לברך על זה כמבואר במג"א (סימן רסא ס"ק טו) שאם כמה אנשים מדליקים נרות במקום אחד כל אחד יכול לברך, כי כל מה שמתוסף עוד אור יש בזה שלום בית, כיון שגורם שמחה יתירה, ויעו"ש שעדיין יש מקום לדון בזה. (חש"ח ביצה כב ע"א).

שתי נשים המדליקות נרות שבת בבית אחד, האם מספיק שחת מהם תוסיף שמן ותברך על כך? הוכח מפרשת השבוע!

שהיו מדליקים אותה בראש השנה ולא הייתה מתכבה עד שנה אחרת, ופעם אחת לא עשו הזיתים שמן, התחילו הכוהנים לכבות (ס"א לבכות). ואמר רבי חנינה סגן הכוהנים אני הייתי בבית המקדש ומצאתי מנורה דליקה יותר ממה שהייתה דליקה כל ימות השנה.

ומבוא בספר ליקוטי יהודה (פרשת תצווה) שפעם נפגשו הגר"ח מבריסק עם בעל האמרי אמת, ושאל הגר"ח את בעל האמרי אמת על המדרש הנ"ל, והלא יש מצוה להדליק את הנרות כל יום, ואיך ביטלו כל השנה מצות עשה, וכן הקשה בשו"ת אמרי יושר (ח"ב סימן קצה) והשיב בעל האמרי אמת על פי דברי הגמרא במסכת ביצה (דף כב ע"א) שהמוסיף בשבת שמן בנר דולק, חייב משום מבעיר, ואם כן

רבי חיים פלאגיי בספרו שו"ת לב חיים (ח"ב סימן א) נשאל, מדוע לא הוזכר שם לקרוא את פרשת הדלקת המנורה שנמצאת בפרשת אמור, "וידבר ה' אל משה לאמר צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך וכו' להעלות נר תמיד", כי הרי גם הדלקת המנורה הייתה חלק מעבודת בית המקדש? וכתב החיד"א שבגמרא במסכת יומא (דף כד ע"ב) מבואר שהדלקת הנר לא נקראת עבודה, ולכן לא תקנו זאת, ומוסיף שכיון שבפרשת מזבח הקטורת בפרשתנו הוזכר בתוך הפסוקים את הדלקת המנורה, "ויבהילת אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ה' לדותיכם" והרי מרן בשולחן ערוך שם כתב (סעיף ט') שיאמר את פרשת מזבח הקטורת, ובתוך פרשה זו מזכיר דרך אגב את הדלקת הנר, לכן לא הוצרכו לתקן פרשה מיוחדת להדלקת הנרות, ומסיים החיד"א וכתוב: שאם ירצה

"ונאָתה תצוה את בני ישראל ויקחו אֶלְיָךְ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר הַלְעֹלֹת נֵר תָּמִיד" (כו-כ).

שאלה: נאמר במדרש תנחומה (תצוה ג) "אמר רבי חנינה סגן הכוהנים אני הייתי משמש בבית המקדש ומעשה נסים היה במנורה, משהיו מדליקים אותה מראש השנה לא הייתה מתכבה עד שנה אחרת". ומבוא בספר ליקוטי יהודה כשביקר מרן הגר"ח מבריסק בוורשה, שאל את האדמו"ר האמרי אמת מגור: מה תועלת בנס זה שהייתה המנורה דולקת כל השנה, והרי יש מצוות עשה להדליק בכל יום ויום, ועל ידי נס זה ביטלו כל השנה את קיומה של מצוות ההדלקה?

תשובה: השיב לו האדמו"ר מגור: הגמרא במסכת ביצה (דף כב ע"א) אומרת "הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר". היינו, אפילו הוספה של טיפת שמן אחת בנר נחשבת הבערה לעניין איסורי שבת, ואם כן אף לגבי מצוות הדלקת המנורה, די בכך שיוסיפו מעט שמן בנר כדי לקיים את המצווה. אם כן שפיר אפשר לומר, שבכל יום ויום הוסיפו טיפת שמן למנורה הדולקת ובכך התקיימה המצווה, ויחד עם זאת לא נגרע דבר מערכו של הנס, שהרי ודאי שאין בטיפה אחת כדי להדליק את המנורה במשך כל היום, וכל הדלקתה לא הייתה אלא בנס.

אלא שכבר קשה שהרי יש מצות דישון המנורה, כמבואר ברמב"ם (תמידין ומוספין פ"ג הי"ב) שמצות עשה לדשן את המנורה בכל יום בבוקר ובין הערבים, ואיך קיימו מצוה זו, וכעין זה הקשה מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל (הערות שבת דף כא ע"ב) על תירוץ הבית יוסף למה תקנו נר חנוכה שמונה ימים, והלא היה להדליק בו יום אחד, ותירץ הב"י שמלאו את כל השמן ביום הראשון, ונשאר, והנס כבר היה ביום הראשון, והקשה מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שהרי איכא דין דישון המנורה, שהיו צריכים להסיר השמן והפתילות ולקנח, כל נר שכבה מסיר הפתילה וכל השמן שבנר ומקנחו, ונותן בו פתילה אחרת, והיינו ששיירי השמן היו שורפין בבית הדשן, ולא היו משתמשים בו שוב, אפילו בכבה באמצע הערב, ואם כן איך שייך

"ונאָתה תצווה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר הַלְעֹלֹת נֵר תָּמִיד" (כו-כ).

בת (הנהוגת כמנהג הרמ"א) שהגיעה להתארח בבית אמה, ואמה הדליקה נרות שבת, והבת רוצה גם להדליק נרות שבת ולברך על כך כמנהג בני אשכנז שמברכים גם על תוספת אורה כמו שכתב הרמ"א (סימן רסג ס"ח) ושואלת האם צריכה להדליק נר ממש, או שיכולה להוסיף שמן בתוך הכוסית שהדליקה אמה ולברך על כך להדליק נר של שבת?

במדרש תנחומה בפרשת תצווה (ג) נאמר: אמר רבי חנינה סגן הכוהנים אני הייתי משמש בבית המקדש, ומעשה נסים היה במנורה

היו הכוהנים יכולים להוסיף במנורה כל יום טיפה אחת של שמן, ומקיימים בזה מצות הדלקה, וגם נעשה נס שכל היום היה דולק מהטפה הזאת.

והנה כתב רב האי גאון בשערי תשובה (סימן צא) שהמנהג הוא להדליק בערב שבת כמה נרות שצריך להם, ולקראת ערב היו מתקנים את הנר, או מוסיפים שמן בנר כמה שצריכים ומברכים עליהם, ומיד היו שובתים ממלאכה. הרי שהמנהג היה לברך על הוספת שמן. אולם בשבלי הלקט (סימן נט) הייתה לו גירסא אחרת, וכתב בשם תשובות הגאונים, שמנהגם היה להדליק את הנרות מבעוד יום ולתקן את הפתילות, וממתינים עד סמוך לחשיכה, ומכבים את הנרות ומתקנים אותם או מוסיפים בהן שמן, ומברכים ומדליקים אותן ומיד שובתים ממלאכה. הרי שכתב שגם היו מכבים את הנרות.

הרמ"א (או"ח סימן רסג ס"ד) פסק, אם היה הנר דולק מבעוד היום גדול, יכבנו ויחזור וידליקנו לצורך שבת. ובמשנה ברורה (סק"כ) כתב, שמדובר שהיה דולק לעניין אחר, אבל אם הדליק לצורך שבת, אף שלא קיבל עליו שבת בהדלקתו מ"מ אין צריך לכבותו, אף שלכתחילה לא היה לו להדליק כל כך מקודם שאינו ניכר שמדליקים לצורך שבת, מכל מקום בדיעבד אין צריך לכבותו.

האם היה לאהרן בנים נוספים חוץ מ"נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר"?

ובהתעוררות תשובה (ח"ב סימן לד) מסתפק כאשר יום טוב חל בערב שבת, ואין לו נר להדליק לכבוד שבת, ויש לו רק נר שכבר דולק, אם יכול להוסיף שמן בתוך הנר ולברך על ההוספה להדליק נר של שבת, וכתב שלכאורה אפשר לברך על זה, כמבואר בגמרא במסכת ביצה (שם) שהמוסיף שמן לנר חייב משום מבעיר, אך יש להסתפק באופן שכבר יש שמן לכל הלילה אם גם בזה יכול לברך, וכתב שהתוספות (שם ד"ה המסתפק) כתבו שלכן אסור להוסיף בשבת שמן מנר דולק, כיון שכשמוציא השמן מכהה את אורו ונחשב כמכבה. ולפי זה גם כשמוסיף שמן הרי הוא מוסיף אור קצת, ויש סברה לברך על זה כמו שמבואר במגן אברהם (סימן רסא ס"ק טו) שאם כמה אנשים מדליקים נרות במקום אחד כל אחד יכול לברך, כי כל מה שמתוסף עוד אור יש בזה שלום בית, כיון שגורם שמחה יתירה, ויעו"ש שעדיין יש מקום לדון בזה.

ובענייננו יש עוד מקום לדון, כיון שכתב המג"א בשם הש"ח שלא יברכו שנים במנורה אחת שיש לה קנים הרבה, וכתב המשנה ברורה (סימן רסג ס"ק לו) שיש מקילים בזה, ויש לסמוך עליהם בשעת הדחק בנשים עניות. ויתכן שגם נשים עניות יכולות לברך רק בשתי נרות באותה מנורה, אבל בהוספת שמן בלבד לכאורה אי אפשר לברך.

והנה כתב הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן" (כח א).

וקשה מדוע צריך לחזור ולפרט את בני אהרן, הרי כבר כתוב לעיל (ו כג) "וייקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה ותלד לו את נדב ואת אביהוא את אלעזר ואת איתמר".

כהן בעל מום האם צריך להעלותו ראשון לתורה? הוכח מפרשת השבוע!

והנה כתב הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן" (כח א).

וקשה מדוע צריך לחזור ולפרט את בני אהרן, הרי כבר כתוב לעיל (ו כג) "וייקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה ותלד לו את נדב ואת אביהוא את אלעזר ואת איתמר".

ובשול"ת כתב סופר (או"ח סימן טו) כתב אפשר שגם מהרי"ט והרדב"ז שסוברים דקטן אית ביה משום "וקדשתו", היינו משום שיהיה ראוי להקריב לחם אלוהיו - קדוש יאמר לו בקטנותו גם כן, אבל בעל מום דלא יבוא לעולם לידי כך מודים דליתא ב"וקדשתו".

כהן שאינו יכול ללכת ולקח אתו בכיסא גלגלים, ואין כהן אחר בבית הכנסת, האם צריך להעלותו ראשון או שמא אפשר לתת ראשון לישראל?

ובדעת תורה (סימן קלה) הביא שספר החינוך (מצוה רסט) כתב בפירוש שמהפסוק יהיו קודשי, למדנו שהזרע הוא מיוחד כולו, תמים ובעל מום, וצריך לכבדו. ועיי"ש שלכאורה נחלקו בזה הבה"ג ורב נטוראי גאון. וסיים שבתוספות בגמרא במסכת מנחות (דף קט ע"ב ד"ה לא) מבואר שכהן בעל מום עולה ראשון. וכן כתב שוב בתשובותיו (ח"ו סימן קמט) שכהן בעל מום עולה ראשון.

הפרי מגדים (סימן קלה) במשבצות זהב (סק"ח) מסתפק האם יש מצוה לכבד כהן בעל מום, וכתב שלפי דעת המג"א (סימן רפב סק"ו) שקטן לית ביה "וקדשתו", מכיוון דלא בר עבודה הוא, הוא הדין בעל מום. וכי תימא שהבעל מום יכול לאכול קדשים, והוא בכלל לחם אלוקים הוא מקריב, והלא גם קטן יכול לאכול, ואף על פי כן אינו בכלל קידוש. ושוב כתב הפרי מגדים (שם) אשל אברהם (סי"ק כג) שמזה שכתב מרן בשולחן ערוך (שם סי"ג) מה הדין כשיש שם כהן סומא, איך יעלה, והלא אינו יכול לקרות, משמע שבלעדי זה

האם בגדי הכהונה חממו את הכהנים? וכן האם הכהנים היו חולים בחורף יותר משאר בני אדם?

ומכנסים ומצנפת ואבנט לא יוסיף ולא יפחות, ואוכלים בשר, ומחמת הנהגה זו מתרופפים טבעיהם ונחלש כח אבריהם הפנימיים, והיה בן אחיה ממונה על רפואתם.

"והיו על אהרן ועל בניו וגוי חקת עולם לו ולזרעו אחריו" (כ"ח מ"ג).

ובדברי תורה לבעל המנחת אלעזר זי"ע (מהדורה ט' אות ס"ה) הקשה: דלמה היה כך הלא שומר מצוה לא ידע דבר רע, ואין לומר כיון שזהו היפך הטבע שיהיו בריאים במעיהם הגם שהלכו על הרצפה יחף, והווה כעין מה שאמרו חכמים בגמרא במסכת פסחים (דף ח' ע"ב) דאף על גב דשלוחי מצוה אינן ניזוקים, מכל מקום היכא דשכיח היזיקא שאני, אם כן הוא הדין הכא.

וברבינו בחיי על הפסוק כתב: "חקת עולם לו ולזרעו אחריו" - שיהיה כהן גדול לובש שמונה בגדים בשעת עבודה, וכהן הדיוט ארבעה בשעת עבודה, ופלא גדול היה בכוהנים המקריבים קרבנות בכל יום, שלא היה גופם לבוש אלא הכתונת לבדה שהיא חלוק והם סובלים הקור בימות הגשמים ולא היו מתים, ועל כן אמרו רבותינו ז"ל בגמרא במסכת שקלים (דף ה' ע"א) שמעמידים על הכוהנים ממונה אחד לבקר אותם ולרפא תחלואיהם, לפי שהיו רובם חולים מחולי בני מעיים מפני שהיה עבודתם בכל ימות השנה בחלוק לבד בשעת עבודה, ועוד שהיו עומדים תמיד על הרצפה והם יחפי רגל.

וזה אינו: דהרי עשרה ניסים שנעשו במקדש כגון שלא נראה זבוב בבית המטבחים הוא במקום חם בירושלים והוא נס גדול יותר היפך הטבע וכיוצא, ובפרט לכוהנים העובדים עבודה וצריכים להיות זריזים ומשכימים ועובדים עבודה גדולה, וזה אי אפשר רק באנשים בריאים וחזקים בלי מחלה, ולמה לא נעשה נס שיהיו

ובפירוש המשנה לרמב"ם במסכת שקלים (פרק ה' משנה א') כתב עוד סיבות למה הכוהנים היו חולים בקור: וז"ל והיו הכוהנים מהלכין על הרצפה כל היום ומתעסקים במים ואין עליהם אלא בגד אחד בכל העתים, לפי שאסור להם לעבוד אלא בארבעה כלים כתונת

בריאים ושלא יזיק להם כני"ל למעיים. ומתוך: בעל כרחך שרצון השי"ת היה שיעבדו עבודה על כל פנים בייסורים קצת, גם יש לומר שבשיל אותם כוהנים שהתגאו ונהנו בגשמיות בעבודתם ושירותם

האם היה מותר לכהן ללבוש את הציץ שלא בשעת עבודה? הוכח מפרשת השבוע!

עדי הבית השלישי במהרה בימינו, אז לא יהיה כל מחלה וכל נגע אפילו כל דהו ובפרט בעבודת השי"ת

ומי לא בעי מינם, משמע דזולת זה ודאי המצווה שילבשו אפילו שלא בשעת עבודה, וקשה על רש"י, וכך הקשו בספר צידה לדרך (בפרשה), ובספר הכתב והקבלה (בפרשה), ובכלי חמדה, וכן בבאיור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא עשין עשה ב).

בספר הכתב והקבלה מתוך: על פי מה שכתב הריטב"א בגמרא במסכת קידושין (דף ס"ו) שלפי מסקנת הגמרא שתמיד אתי שמרצה תמיד אפילו באינו על מצחו תו לית לן למידרש תמיד ממש, והוי הציץ כשאר בגדי כהונה שאסור במדינה שלא בשעת עבודה, לפי זה אתי שפיר. ומשמע דעת רש"י כאן דשלא בשעת עבודה דאסור ללבוש הוא מדאורייתא, ומטעם איסור מעילה, וזה דלא כרמב"ן בחידושי רשב"א שם בקידושין שאינו אלא מדרבנן. אבל שיטתו של רבינו תם המובאת בתוספות בגמרא במסכת קידושין (דף סו ע"א) דשאני ציץ משאר בגדי כהונה ומותרים להלבישו אף שלא בשעת עבודה: דכתיב ביה והיה על מצחו תמיד ומשמע אפילו במזיד ובכל שעה ובכל מקום. והביא ראיה לדבריו: מדאמרין בגמרא (שם דף ז' ע"ב) מאי תמיד אילימא תמיד ממש והא בעי למינן ולמייעל לבית הכיסא אלא לתמיד מרצה הוא דאתא, ומדלא קשיה לן אלא דהא בעי מינן ומיעל לבית הכיסא מכלל דבלאו הכי בשאר מקומות מותר. ולפי זה הוא מיישב את קושיית הראשונים: על מה שמבואר בגמרא במסכת קידושין (דף ס"ו ע"א) לגבי ינאי המלך הקם בציץ שבין עיניך איך היה מותר להלביש את זה שלא בשעת עבודה.

ובכלי חמדה מתוך: שלפי דעת רבי שמעון שסבירה ליה דבר שאין מתכוון מותר, מותר ללבוש תמיד אף שלא בשעת עבודה ואין לחוש לכלאים כי אינו מתכוון, ורבי שמעון סובר שדבר שאינו מתכוון מותר, ולכן הוכיח רק משינה ובית הכיסא, אך רש"י הוכיח לפי השיטה שדבר שאין מתכוון אסור, ואם כן לא מסתבר שתמיד ילבש ללבוש תמיד ולעבור על כלאים בשביל ספק, ויותר מסתבר לומר שמרצה תמיד.

מדוע במעיל של הכהן לא היה חיוב להניח ציצית הרי היה בגד של ארבע כנפות?

הוה אמינה דאשתרי שלא בשעת עבודה נמי, וכן תרוץ הגמרא היה יכול לומר על ציצית גופיה דלא אישתרי שלא בשעת עבודה, ולפי זה אי"ש דכיוון דהא דלא היה למעיל ציצית משום דלא הויה טלית שלו, ולא הויה כסותך, אם כן לא אשתרי כלל ללכת בלא ציצית בבגדי כהונה דגם בהדיוט פטור בכהאי גוונה כגון טלית שאולה. ובפרדס יוסף (בפרשה) הקשה על כך: כיון שבגדי כהונה ליהנות ניתנו, אם כן מדוע לא מקרי כסותך?

ובשו"ת דובב מישרים (ח"ב סימן ט"ז), וכן בשו"ת בית יצחק (או"ח סימן ה' ס"ק י"ח) מתרצים: על פי מה שכתב מרן הבית יוסף (או"ח סימן י' ס"ק י"ב) ליישב דמדוע במלבושים בזמנו לא היה מניחים ציצית אף שיש בהם ארבע כנפות, ותירץ דלא מקרי כסות אלא הבא להגן על האדם מפני החום והקור, אבל הגלימות שלובשים בזמננו אין לובשים אותם אלא לכבוד, שהרי אפילו יש לאדם כמה מלבושים אינו יוצא בחוץ בלא גלימה, ואף על פי שלפעמים נהנה מזה בחום ובקור, מכל מקום כיון דתחילת עשייתה אינו להתחמם, לא חשיב כסות ופטור, אם כן בגדי כהונה שהתורה גילתה ועשית בגדי קודש לאהרון אחיך לכבוד ולתפארת, אם כן גילתה התורה שבגדי כהונה הם רק לכבוד על כן הם פטורים מציצית, ואפילו לפי דעת המגן אברהם (שם) דחולק על כך, הני מילי דווקא בבגד שאדם מייחד לשם כבוד, על כך אמרינן דבטלה דעתו כיון שאת הבגד הדרך ללבוש ללבישה, מה שאין כן בבגדי כהונה דכל ההלבשה הוא רק מכוח מצות התורה שילבש בגדי כהונה לכבוד ולתפארת לעבוד עבודה, גם המגן אברהם מודה שיהיה פטור, ולפי זה נמי מתורץ: הגמרא במסכת ערכין דבאמת בבגדי כהונה לא הותר ללכת בלא ציצית, אלא כיון דהויה לתפארת ליכא חיוב דציצית, וזה שייך בהדיוט נמי.

אוצר הספרים

בית הכנסת "קול - אליה"
ובית המדרש "בית - יוסף"

יודעים עומדת לנו - זה הסנה.
מפנים ומשאלים לאחיים

**"ונתתי להם לביתו ובזוזמותי יד וישם טוב
מבצנים ומבצנות שם עולם לא יכרת"
בחסדי שמים בעקבות ריבוי הלומדים בבית המדרש
אנו זקוקים בדחיפות לש"ס מתיבתא גדול,
ש"ס שוטנשטיין קטן. וכן ספרי הלכה, ראשונים
ואחרונים, ספרי מוסר אגדה ומחשבה, וספריות חדשות.
ניתן להנציח ע"ג הספרים בהקדשה מיוחדת
לבריאות/ הצלחה / נחת / שלום בית/ זש"ק/ ולע"נ קרובים וידידים.
המעוניינים לתרום ולזכות את הרבים ניתן לפנות אל
הרב יוסף ויצמן 052-8144488
לתרומות:
בנק הדואר 009 סניף: 001 חשבון: 28489040
או בביט לטלפון: 052-8144488
איש לרעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק
ניתן לתרום מכספי מעשר לכתחילה**

רחוב קרית יערים 32 גבעת - זאב דוא"ל: koleliya@gmail.com 58072644 ע.ר

"והיה על מצח אהרן וכו' והיה על מצחו תמיד לרצון לפני ה'" (כח לח).

וכתב רש"י: אי אפשר לומר שיהא על מצחו תמיד שהרי אינו עליו אלא בשעת עבודה אלא תמיד לרצון, ע"כ. משמע מדברי רש"י שלא בשעת עבודה היה איסור להלביש לכהן את הציץ.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמרא במסכת יומא (דף ז' ע"ב) מאי תמיד אילימא תמיד על מצחו מי משכחת לה מי לא בעי מיעל לביה"כ

"ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת" (כ"ח ל"א).

הנה הרמב"ם בהלכות כלי המקדש (פ"ט) כתב: שהמעיל היה נחלק לשתי כנפים מן סוף הגרון עד למטה כדרך כל המעילים ואינו מחובר אלא כנגד הגרון בלבד. אבל הראב"ד שם חולק: שלא היה כנפות למטה דהיה מחובר למטה ולמעלה, עיין ברש"י בגמרא במסכת זבחים (דף פ"ח ע"ב) ורש"י הביא את הדברים גם בפרשת השבוע.

יש להקשות: מדוע לא מצינו שהיה ציצית במעיל שהיה לו ארבע כנפות לפי שיטת הרמב"ם, כך הקשה הפרי מגדים בפרשת תצווה בספרו תיבת גמא, ובמנחת חינוך (מצוה צ"ט), ובכלי חמדה פרשת שלח, וכן ברדב"ז על הרמב"ם (פרק ט' מהלכות כלי המקדש הלכה ג).

הפרי מגדים בספרו תיבת גומא (בפרשת תצווה), והמנחת חינוך בפרשתו (מצוה צ"ט) מתרצים: על פי מה שקיימ"ל בגמרא במסכת חולין (דף קל"ו) כסותך דווקא חייב בציצית - ולא של אחרים, ולכן טלית שאולה פטורה מציצית, אם כן הקדש שאינו מקרי כסותך אינו חייב בציצית, לכך לא היו מניחים ציצית במעיל, ולפי זה מתורץ: הא דאמרין בגמרא במסכת ערכין (דף ב' ע"ב) הכל חייבים בציצית כוהנים לויים וישראלים ובגמרא פריך פשיטא דחייבים, ומתרצת הגמרא: דכהנים איצטריך דסי"ד הואיל וכתוב לא תלבש שעטנז, גדילים תעשה לך, מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמחייב בציצית, והני כוהנים הואיל ואשתרי כלאים לגביהו לא לחייבי, קמ"ל נהי דאשתרי בשעת עבודה, אבל בלא עידן עבודה לא אישתרי לכך חייבים בציצית, דיש להקשות: מדוע לא אמרינן בפשטות הואיל ואשתרי ציצית בשעת עבודה דלא היה ציצית במעיל,

הכלי חמדה (בפרשת שלח) מתרץ: כיון שבבגדי כהונה אפילו אם הייתה נימה אחת יתירה הווה ריבוי בגדים, אם כן אסור להטיל במעיל של הכהן ציצית דיהיה ריבוי בגדים, וכיון דאסור להטיל בו ציצית שוב מותר לילך בלא ציצית. ומסיק הכל חמדה שלפי זה גם כן מיושבים דברי הגמרא במסכת ערכין משום דלא מצינו שמותר לכהן ללכת בלא ציצית, דהכא שאני דאסור להטיל ציצית משום ריבוי בגדים.

הרדב"ז על הרמב"ם (פ"ט מהלכות כלי המקדש הלכה ג') מבאר: מכיוון שהמעיל היה ארוך עד למטה ואם היה מכניס ציצית היה נגרר על גבי הארץ בבזיון לכך לא היה מניחים ציצית בבגדי כהונה, אבל הוא דוחה את הסברה הזו: מכיוון שהרצפה הייתה קדושה, אם כן מה בכך שהפתילים היו נגררים על הרצפה.

ובתיקוני הזהור (מובא במנחת סולת מצוה צ"ט) מובא: שהרימונים היה עשוי מתכלת והם היו במקום הציצית.

איך היה מותר לכהנים לישון על בגדיהם והרי אסור לישון על בגדים דקשה לשכחה ?

"ויאמר שמואל דבר כי שומע עבדיך", וכתב רש"י: ולא הזכיר שם שמים אמר שמא קול אחר, חזינן דאף בעזרה חיישינן לשדים? ותירץ: דהני מיליה שאין מזיקים ושדים, ה"מ בקדושת בית המקדש דהויה קדושת עולמים והויה קדוש טפי לא היה שולט מזיקים, מה שאין כן בשמואל שלא היה רק המשכן לא היה קדוש כל כך כמו המקדש.

ובשו"ת מהרש"ם במפתחות ליו"ד (סימן ח') מביא ראייה שבמקדש לא הייתה שורה רוח רעה, מהא דבניסוך המים היה ממלאים צלוחית של זהב כל הלילה, וקשה לפי מה שכתב בשולחן ערוך הרב (בהלכות שמירת הנפש) שמים שעבר עליהם כל הלילה, והם בכלי מתכות יש בהם סכנה, אם כן איך היה מותר לנסך מים מזה, הא לא הויה מן המותר לישראל, אלא על כרחך דבמקדש לא היה שורה שום רוח רעה, ומה שמבואר בגמרא במסכת סוכה (דף ט) דאין מנסכים בדבר שהיה מגולה, שאני התם סכנה טבעית.

האדרת בספרו בעובר אורח (סימן רנ"ט) מבאר: על פי מה שכתבו האחרונים המגן גיבורים (או"ח סימן ב'), וכן במשנה ברורה (שם), וכן כתב בסידור היעב"ץ דהא דאסור להניח בגדיו תחת מראשותיו, הני מילה בלא הפסק, אבל אם יש הפסק של כרית בין ראשו לבגדיו ליכא איסור, והכהנים היו ישנים עם הפסק, לכן לא היה להם חשש לישון על הבגדים.

בגמרא במסכת יומא (דף ס"ט ע"א) מבואר לפי אחד התירוצים שהכהנים היו מקפלים בגדיהם תחת ראשיהם והיו ישנים על זה.

יש להקשות: איך היה מותר לכהנים לישון על בגדי כהונה, הרי מבואר בגמרא במסכת הוריות (דף י"ג ע"ב), ומובא להלכה בפרי מגדים (או"ח סימן ב'), וכן במשנה ברורה (או"ח סימן א') שאדם המניח את בגדיו תחת מראשותיו משכח את הלימוד, ואם כן מדוע לא חששו הכהנים לדבר זה?

ובשו"ת דובב מישרים (ח"א סימן ע"ט) מתרץ: במקדש לא היה שכיח כל הדברים הרעים כגון מזיקים, והוא הדין כל שאר הדברים המשכחים לא היה שייך במקדש, ולכן היו יכולים הכהנים לישון על בגדי הכהונה, ועיין במשנה במסכת אבות (פ"ה) מעולם לא הזיק נחש בירושלים.

ויסוד זה מבואר בראב"ד במסכת תמיד (ע"מ כ"ח) ובשו"ת מהרי"א (או"ח) הביא את דבריו דהקשה על הא דאמרין התם בגמרא שהכהנים היה אומרים שלום אלו לאלו בלילה, איך היה מותר, הרי מבואר בגמרא במסכת מגילה (דף ג' ע"א) שאסור ליתן שלום לחברו בלילה דחיישינן שמא שד, אם כן איך היה מותר ליתן שלום בלילה? ומתירץ: דבעזרה לא היה רשות לשום מזיק להיכנס לכך היה מותר לתת שלום.

והגאון השואל ומשיב בהערות בהקדמת שו"ת מהרי"א (ס"ק ב) הקשה על דברי הראב"ד מהא דאמרין בשמואל א' (ס"ג פסוק י')

האם היה מותר לשאול באורים ותומים בשבת?

דאמרין בגמרא במסכת מנחות (דף צ"ה ע"ב) שדוד בא אל אחימלך בשבת, והרי מצינו שבהיות דוד אצל אחימלך שאל באורים ותומים, ואם היה בשבת לא היה רשאי לשאול וצ"ע.

ובספר ברכת אהרן על מסכת ברכות לאב"ד רישא (מאמר י') חולק עליו וסבירה להו שאין שום איסור לשאול באורים ותומים בשבת. ולא מבעיה לרבי יוחנן: דסבירא להו בגמרא במסכת יומא (דף ע"ג ע"ב) שבשאלת האורים ותומים נעשו האותיות בולטות והיינו שכל אחת לא זזה ממקומה ורק במקומן בלטו כגון עיין משמעון למד מלוי, והכהן צרפן בוודאי לא היה שום איסור, דכיוון דכל אות עמד על מקום אחר, הרי זה דומה להא דאיתא בגמרא במסכת שבת (דף ק"ד ע"ב) דאם כתב על שני כותלי הבית ועל שני דפי הפינקס פטור, והיינו טעמא משום דמחוסר קריבה, והכי נמי מחוסר מעשה דקריבה כי האותיות היה קבועים במקומם. אלא אפילו נאמר כריש לקיש: דסבירא להו שם בגמרא במסכת יומא שמצטרפות ג"כ ליכא איסורא, כיון דהאותיות היו כתובים מקודם השבת, רק דבשבת נתקרבו זה אל זה, ולקרב אותיות בשבת שרי כמו שכתב ה"ט"ז (או"ח סימן ש"מ ס"ק ד') דמהאי טעמא אותן ספרים שכתוב עליהן בראשי חודי הספרים למעלה או למטה או מצידהן אותיות או תיבות אין איסור לפתחם או לסגורם בשבת וכן כתב בתשובת הרמ"א כמו שהובא במגן אברהם (שם ס"ק ו) אם כן הכי נמי באותיות של האורים ותומים ליכא איסור, אבל יש לפקפק כיון שהאותיות היו שקועות ועל ידי שאלת האורים ותומים נהאותיות נעשו בולטות אם כן הויה כתיבה מעליתא, אלא על כרחך דלשיטתו לא היה בולטות אלא היה מצטרפות כמו שהיה שקעו. וכותב: דלכאורה יש היתר אחר לשאול באורים ותומים אפילו אם הויה כתיבה מעלייתא, כיון דהאותיות חזרו אחר כך למקומם לא הויה כתב המתקיים, וכתביה

זאת התורה אשר תקוון
קול - אליה
גבעת זאב

אין זה כי אם בית אלוהים זה שער השמים
ביחד ב"ה גדלנו והתרחבנו, ביחד הגענו אל מקום חדש לתפילה ולימוד,
ביחד זכינו למקום בו מתקיימים שיעורי תורה ואברכים לומדים.
בעה"י ביחד אנחנו נמשיך לפאר לשכלל ולרומם את בית אלוהינו!
אנו פונים אליכם בקריאת קודש לפתוח את הלב ואת הכיס
בואו ותהיו שותפים איתנו בסך של 180 שקל
כדי שנוכל להתחיל ולהחזיר התחיבויות הרבות שלקחנו עבור
בית המדרש החדש והמשך הגדלת והאדרת הפעילות.
לתרומות:
קול אליה גבעת זאב בנק 17 מרכנתיל סניף 621 מספר חשבון: 89099
ניתן לתרום לעזור ולסייע גם בביט למספר: 052-8144488
לפרטים נוספים הרב יוסף ויצמן: 052-8144488
רחוב קרית ערים 32 גבעת זאב

"ונתת אל חשן המשפט את האורים ותומים" (כ"ח ל).

יש לחקור האם היה מותר לשאול באורים ותומים בשבת או דילמא שהיה אסור לשאול באורים ותומים דהוה כמו כותב?

הנה בספר נחלת בנימין (מצות עשה ק"א) כתב: שהיה אסור לשאול באורים ותומים בשבת, משום דהויה ככותב. והקשה: מהא

שאינה מתקיימת לא נאסרה בשבת כמו דאיתא בדברי מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן ש"מ ס"ק ה') דמותר לרשום על הספר בצפורן בשבת כיוון דלא הויה כתב המתקיים. ודחה זאת: על פי מה דאיתא בירושלמי (בפרק כלל גדול) דפריד בגמרא מה בנין היה במשכן והרי זה היה בנין לשעה, ומתרתא דמתוך שהיה חונים ונוסעים על פי הדיבור כמו שהיה חונים לעולם וכעין זה איתא בגמרא במסכת עירובין (דף נ"ה) וברש"י שם פירש דכיון דעל פי הדיבור הויה יש לזה חשיבות כמו קבע, אם כן י"ל כיון דצירוף האותיות בשאלת אורים ותומים הייתה על פי הדיבור חשיב זאת כתב המתקיים אף דלא הויה אלא לשעה, אם כן אם הויה כתיבה מעלייתא הייתה אסור בשבת. ומסיק: דיש עוד היתר לשאול באורים ותומים כיון דלא אסרה תורה דווקא כתיבה טבעית ולא כתיבה דרך נס, ואפשר להביא ראיה מהא דהביא בשו"ת חת"ס (ח"ו סימן כ"ט) בשם השל"ה ליישב קושית הרא"ש בפרק ערבי פסחים שהקשה: איך משה כתב שלוש עשרה ספרי תורה ביום מיתתו והלא משה רבנו מת בשבת? ומתוך השל"ה שמשה רבנו כתב את ספרי התורה הללו על ידי שם ולכך לא חשיב מלאכה, חזינן דכתיבה על ידי נס לא חשיב כתיבה, ולפי זה יש לעיין המקלל את חבירו על ידי שם בשבת ומת האם המקלל חלל שבת?.

מדוע היה אסור לשאול באורים ותומים בלילה?

וכן בשו"ת נשאל לדוד (או"ח סימן ט) כתב דמותר לשאול באורים ותומים בשבת, משום דאינו עושה מעשה לכך מותר, ומביא ראיה מהא דאיתא במדרש שמואל כשבא דוד אל אחימלך היה שבת ושאל לו באורים ותומים.

וכן בשו"ת שערי דעה (סימן קצ"ד) כתב שהיה מותר לשאול באורים ותומים בשבת, משום דהויה כוחו וגרמא בעלמא.

ובשו"ת דברי יציב (או"ח סימן ק"ה) הקשה דלכאורה היה צריך להיות אסור במעשה הנעשה על ידח דיבור, כיון דהקב"ה ברא את העולם בדיבור, וכמאמר הכתוב בדבר ה' שמים נעשו, וכמו שמבואר בגמרא במסכת שבת (דף ק"ט ע"ב) מנין שהדיבור כמעשה שנאמר בדבר ה' שמים נעשו, עיין במלא הרועים (שם) שביאר כיון דהקב"ה ברא את העולם במאמר, ושבת מדיבור, ולכן אנחנו צריכים לשבות כמו ששבת הקב"ה כדכתיב "ואת שבתותי תשמורו" – שאנו צריכים לשבות מדיבור, וצ"ע.

ובשו"ת מהרש"ם (ח"ז סימן קל"א) כתב שמותר לשאול בשבת דהוה שנים שעשאהו דפטורים, היינו הכהן והשואל.

"ועשית חשן משפט" (כח טו).

ובבעל הטורים כתב מה משפט ביום אף שאילת אורים ותומים ביום.

דאורים ותומים לאו עבודה היא לכך אי אפשר בלילה רק ביום לצורך עבודה ורבינו הבעל הטורים עיקר טעמו משום זה, רק אסמכיה אקרא. ומסיק: שבשער המלך בהלכות כלאים (סוף פ"ו) מביא בשם התמים דעים דלראב"ד הותר כלאים שלא בשעת עבודה אף בלילה, והריז"ה סובר דבלילה לא הותר, ואפשר דבעל הטורים סבר כמו הריז"ה.

ובשו"ת דובב מישרים (ח"ג סימן קכ"ט) גם כן כתב דלפי זה יש עוד טעם לאסור לשאול באורים ותומים בשבת, כיון דחזינן דהתורה כתבה שלאורים ותומים יש לו דין כמו משפט, אם כן כמו שאין דנין בשבת, כן נמי יש איסור לשאול באורים ותומים בשבת.

והקשה הגאון רבי מאיר אריק בספרו שו"ת אמרי יושר (ח"א סימן קנ"א), וכן בחדושי טל תורה על הגמרא במסכת יומא (דף ע"ג) מדוע יש איסור לשאול באורים ותומים בלילה? ומתוך: דכיון דבעינן ללבוש בגדי כהונה לצורך שאילת אורים ותומים, והרי בבגדי כהונה של כהן גדול יש בה כלאים, ונהי דלראב"ד הותר במקדש אף שלא בשעת עבודה, היינו משום דחזי לעבודה, אבל בלילה לא הותר לבישת בגדי כהונה רק כשצריך לעשות איזה עבודה כגון תרומת הדשן או כשיש איברים שנשארו מבעוד יום, אבל שאלה זו גופיה

האם בזמן "בית המקדש" ידעו מהמצאת הדפוס?

הדפוס נחוץ להם אז, דדברים שבעל פה אי אתה רשאי לאמרם בכתב, ודברם שבכתב החוב הוא דווקא על קלף ובדיו ככל ענין ספר תורה.

ובשו"ת מהר"צ חיות (סימן י"א) הביא את דברי ה"כנסת יחזקאל", וכתב על כך שאמת שמשה רבינו לא קם כמותו בחכמה, אבל סוף סוף אין להביא ראיה שלא יכל להמציא דפוס, אלא משום שהשי"ת הביט וראה מראשית, שלא כל העתות שוות בהפצת החכמה, ואין לך דבר שאין לו זמן ומקום, לכן לא המציא. והביא שם המהר"ץ חיות שבימי המקדש כבר ידעו בהמצאת הדפוס.

דהנה בגמרא במסכת יומא (דף ג ע"א) אמרינן שבן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב, ונאמר עליו "ושם רשעים ירקבו". ובגמרא שם (דף לח ע"ב) אמרו עליו שהיה נוטל ארבעה קולמוסים בין אצבעותיו ואם הייתה תיבה של ארבע אותיות היה כותבה בבת אחת, אמרו לו מה ראית שלא ללמד, כולן מצאו תשובה לדבריהם בן קמצר לא מצא תשובה לדבריו. וכתב שם שמעשה בן קמצר היה ענין המצאת הדפוס, שנטל ארבע אותיות מעופרת ונתן עליהם דיו, ודחק על הניר, דבלא זה אין אפשרות לכתוב בארבע קולמוסים.

והאמת שיכול לעשות גם יותר מארבע אותיות רק שהזכירו ארבע קולמוסים בלבד, משום דעיקר התועלת הייתה למען יתקדש שם הגדול בבת אחת. וחז"ל גינו את מעשיו במה שלא היה רוצה ללמד את המצאת הדפוס, שעל ידי זה התורה הייתה מתפשטת הרבה והיה על ידי זה קידוש השם.

"מעשה חרש אבן פתוחי חתם... והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משבצים זהב יהיו במלואתם" (כח יא – כ).

אומרת הגמרא במסכת סוטה (דף מח ע"ב) אבנים הללו שבאפוד ובחושן, אין כותבין אותן בדיו משום שנאמר "פתוחי חותם", שצריך לחקוק, ואין מסרטין עליהם באיזמל משום שנאמר "במלואותם" שלא יחסרו כלום, אלא כותב עליהם בדיו ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן, כתאינה זו שנבקעת בימות החמה ואינה חסירה כלום.

מדברי הגמרא הללו מוציא הט"ז (יו"ד רע"א ס"ק ח') שספרים שנכתבו על ידי דפוס של אותיות יש בהם קדושה והוי ככתב רגיל. והביא ראיה, דאי דפוס גם כן חשיב כמו חקיקה אמאי לא עשו את השמות על אבני האפוד והחושן על ידי דפוס דהוי חקיקה בלא חיסרון, אלא על כרחך שדפוס הוי ככתיבה. וממילא ספרים הנדפסים יש בהם קדושה כספרים הנכתבים.

ובשו"ת חוות יאיר (סימן קפ"ד) דחה ראיית הט"ז ממה שלא עשו בדפוס, שהרי המצאת הדפוס היא חדשה ולא הייתה בזמן עשיית האפוד והחושן.

ובשו"ת כנסת יחזקאל (סימן ל"ז) דחה את דברי החוות יאיר, וטעמו וכי משה רבינו אשר דבר ה' פנים אל פנים, ושלמה אשר נאמר עליו "ויחכם מכל האדם" לא ידעו להמציא ענין הדפוס עד שקם אחד מחכמי האומות והמציא המצאה זו, אלא שודאי לא היה ענין

האם מותר להרהר בהקב"ה בבית הכיסא?

"והיה על מצח אהרן ונשא... והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'" (כח לח).

בגמרא במסכת יומא (דף ז ע"ב) פליגי ר' שמעון ור' יהודה בציץ שאינו על מצח הכהן האם מרצה או לא, לר"ש מרצה ולר' יהודה אינו מרצה. ואביי שם מבאר דפליגי בתלוי הציץ ביתד שר' יהודה אומר שאינו מרצה משום שנאמר בפסוק "על מצח ונשא". ור"ש דורש "תמיד לרצון לפני ה'", ומוכיחה הגמרא שוודאי ש"תמיד" אין הכוונה תמיד על מצחו דהרי אינו יכול להיכנס עמו לבית הכיסא או לישון, אלא הכוונה ב"תמיד" שתמיד מרצה.

בהג"ה חכמת שלמה על השולחן ערוך (או"ח סימן פ"ה סעיף ב') מסתפק אם מותר להרהר בבית הכיסא "בו יתברך", והוכיח מדברי גמרא זו שמותר, שהרי לכאורה מדוע לא הוכיחה הגמרא כשיטת ר"ש ש"תמיד" אינו מצב תמידי, ממ"ש "שוויתי ה' לנגדי תמיד", דאם "תמיד" הכוונה למצב תמידי, מה יעשה בבית הכיסא. אם כן מוכח מכאן שמותר להרהר בו יתברך בבית הכיסא. והנה הביאור הלכה (סימן תקפח ס"א ד"ה שמע) דן אם מותר לתקוע בשופר במקום שאינו נקי, לא ברירה ליה האיסור, עד שכתב: ואפשר שהטעם הוא, כיון דקיי"ל מצוות צריכות כוונה לצאת ידי המצווה שציוונו השי"ת, זה גופא גם כן חשיב כדברי תורה, דברים אלו אמורים כשמכווין להרהר במציאות ה' כדי לקיים מצוה, אולם

כשחושב ומתבונן באברי הגוף או בפרחים היפים הגדלים בחצר, ובלבו אומר שהשי"ת ברא עולם יפה מאד, ולא מכווין לשם מצוה, מסתבר דאין בזה איסור, ואם כן יתכן שזו הייתה כוונת דוד המלך כשאמר "שויתי ה' לנגדי תמיד" (וגם במקומות שאינם נקיים) כי אין איסור לחשוב את האמת, רק בתנאי שלא יעשה זאת לשם מצוה. כי אז נחשב כמהרהר בדברי תורה במקומות מטונפים, ואם כן מתבאר היטב דבמציאות השי"ת אפילו בבית כיסא מותר להרהר.

ואולי אפשר לומר עוד, שדוד המלך היה בגדר אנוס מלהרהר במציאות ה' יתברך, ולאונסו מותר, כמבואר בגמרא במסכת זבחים (דף קב ע"א) והיכי עביד הכי, והאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ ממרחץ ומבית הכיסא? מתרצת הגמרא: לאונסו שאני. שהייתה שמועתו שגורה בפיו ומהרהר בה בעל כרחו.

אולם בספר חסידים (סימן תקמה) כתב: בכל מקום דע את בוראך אפילו במקום שאסור להרהר בדברי תורה. כיצד דעהו, בצניעות וכו', ובהגהות 'מקור חסד' (שם בסימן קנז אות ז) הביא דברי הגאון רבי מאיר אריק, שמדייק כך מסימן קנז וציין לספר נחל אשכול בהלכות תפילה וק"ש (סימן יב אות כה) וכתב: שזוהי כוונת המשורר בשיר הייחוד ליום שלישי 'אף כל טינופת לא תטנפך', עכ"ד. ויעוין בשו"ת משנה שכיר (סימן כג).

כהן גדול שנקרע לו אחת מבגדי הכהונה האם יכול לתופרו כדי שיחזרו לכשרותם?

נימה דלא דמיא משום דטעמא טעים דבעינן לכבוד ולתפארת ואם כן אם תיקן הקרע אינו דרך כבוד לילך בבגדים מקורעים ואף דתיקנו הא מיהא מחזייה הקרע משא"כ בהידכא דהיו ארוכים וחתכן דאינו דרך בזיון משום דלא מינגדא מלתא דהיו ארוכים והתקצרו, ע"ש שהעיר מתוספות ז"ל בגמרא במסכת סוטה (דף ט"ו ע"ב ד"ה נתאכמו) ע"ש.

ובמרחשת (סימן ב' ס"ק ח') כתב: דבגדי כהונה שנקרעו בגוף הבגד שוב לא מהני בהו תיקון משום דבגדי כהונה אינו אלא מעשה אורג.

אדם התורם כליה איזה עליו לתרום כליה ימנית או שמאלית?

בתים קטנים רבים, ומהלב נשפע רוח חכמה לכליות ועולה למוח. וזו כוונת רבותינו באומרים "כליות יועצות" - שמכיון החכמה מהלב ועולה למוח. וזהו שאמרו חז"ל לגבי אברהם אבינו ע"ה, שהיו כליותיו נובעות חכמה - שהיה השפע הבא מן הלב נובע כנהר שאינו פוסק.

ונוסיף עוד פנינה יקרה, כעצה נחוצה לרכוש דברי-תורה, שנוכל ללומדה מהפסוק לָב חָכְם לִימִינוֹ וְלָב פְּסִיל לְשִׁמְאֹלוֹ, והיא, שלא יחשוב הלומד כי בתקופה קצרה כבר יהיה גאון הגאונים. אלא עליו לשמוח בדפים שכבר למד, שהרי "לב כסיל לשמאלו" - הכסיל מסתכל לכיוון החלק השמאלי של הספר שלפניו, ותוהה: אוי, כמה יש לי עוד ללמוד... ונופל ליאוש ומתרפה. אך אם הלומד הוא חכם, אזי "לב חכם לימינו" - הוא מביט לצד ימין, הוא מלא אושר וסיפוק כאשר מתבונן ושמח במעט שכבר הספיק ללמוד.

הנה בספר מאמר המלך הלכות כלי המקדש (פרק ח' הלכה ד) כתב: נסתפקתי בהידכא שהיו מקורעים ותיקנום מהו מי אמרינן כשר לעבודה או לא מי אמרינן כיון שנתקן חזי לעבודה או דילמא כיון דאידיחי אידיחי. והביא ראיה: מהא דכתב הרמב"ם שם סמוך ונראה דאם היו ארוכים וסילקן באבנט ועבד עבודה כשרה ואמרינן דאבנט מיגז גיז, ופירש רש"י בגמרא במסכת זבחים (דף י"ח ע"ב) כל סילוק דע"י אבנט הו"ל כחותך ונוטל היתר שבהן ומכשירו, הרי דאף דנדחה מעיקרא חוזר ונראה הכי נמי דכוותיה דהרי מדברי רש"י ז"ל מוכח דאף אם חתכו בסכין ועשאו כמידתו כשר ה"ה לנידון דידן או

"וְלִקְחֶתָּהּ אֶת כָּל הַחֶלֶב הַמְּכֻסָּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֶת הַיִּתְרֶתָּהּ עַל הַכֶּבֶד וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֶת הַחֶלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְהִקְטַרְתָּהּ הַמִּזְבֵּחַהּ (כט יג).

אדם שרוצה לתרום כליה איזה יתרום ימנית או שמאלית?

נאמר בגמרא במסכת ברכות (דף סא ע"א): ת"ר שתי כליות יש באדם אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה, ומסתברא הטובה לימינו ורעה לשמאלו. ולכן בענייננו אולי יתכן שעדיף שיתרום את הכליה השמאלית.

ואגב, רבים תמהים: והרי הכליות תפקידם הוא לסנן את הדם, והם מנקות את הגוף מכל מיני רעלים וזיהומים, ומה להם ולייעוץ?

והביא מרן החיד"א בספרו 'פתח עינים' (בברכות שם) בשם 'חכמי הניתוח', כי בכליות נראים ורידים דקים מאד כחוט השערה, ובהם רואים שיש קנים חלוקים דקים מאד מאד, מן הכליות למוח, ובמוח

לאחר 5 שנים של הדפסת והפצת עלון זה, מאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים.

מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך.

ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזכוי הרבים לבריאות אושר נחת וזש"ק ולע"נ קרובים וידידים.

המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים יוכל לפנות לטלפון: 052-814448